

Vere sanctus

Nieuwsbrief van de Vlaamse Werkgroep voor Hedendaagse Latijnse Liturgie

Lente 2020

Jaargang 19/nr. 1

Redactioneel

Beste Lezer,

Een Latijns woord overheerst onze gesprekken sinds de maand maart: *corona*; het verwijst niet naar het rozenhoedje, *corona rosarii*, noch naar de H. Corona van Egypte, martelares († ca. 160-177), maar naar een virus dat ons heeft doen beseffen hoe kwetsbaar onze beschaving is, en hoe belangrijk het is dat we beseffen dat onze waardigheid erin bestaat kinderen van God te zijn.

Het lentenummer van *Vere Sanctus* dat u nu leest, komt pas uit in de eerste dagen van de zomer omdat, door de schuld van het bovengenoemde virus, het voorziene programma van onze jaarlijkse bijeenkomst van oktober 2020 in de afgelopen dagen een grondige aanpassing heeft moeten ondergaan. Gelieve ons hiervoor te willen verontschuldigen.

Het zal onze lezers interesseren te weten dat, in deze tijden van pandemie, de paus een nieuw misformulier heeft laten goedkeuren, nl. de *Missa in tempore universalis contagii* (Mistentijde van pandemie), waarvan de Latijnse tekst beschikbaar is op het internet, evenals de vertaling in veel volkstalen.

Door hetzelfde coronavirus werd de agenda van het Vaticaan, evenals veel andere instellingen, ernstig door elkaar gehaald, met als gevolg dat de aartsbisschop van Luxem-

burg, Jean-Claude kardinaal Hollerich, geroepen wordt in Rome op de datum waarop hij beloofd had een Latijnse mis te celebreren voor onze werkgroep, nl. 4 oktober 2020. Hij vraagt ons hem te willen verontschuldigen dat hij niet kan voorgaan in Sint-Jacob op onze jaarlijkse studiedag.

Gelukkig hadden we een B-plan voorzien, aangezien de kardinaal ons op voorhand had gezegd dat hij altijd het risico loopt om naar Rome te worden geroepen: de zangers van het Franse ensemble *Lux Amoris*, die eerder al in de Sint-Jacobskerk van Antwerpen hebben gezongen, hebben zich bereid verklaard om een deel van het programma van de namiddag op zich te nemen onder de vorm van een concert, afgesloten met de vespers. Er komt ook, zoals in 2018, een panel met een aantal artiesten die zich verdienstelijk hebben gemaakt op het gebied van de *Via Pulchritudinis*, de Schoonheid als een Weg naar God. ■

Dr. Pierre François, pr.
Voorzitter VWHLL

Evangelisatie door liturgie

In zijn Postsynodale Apostolische Exhortatie *Evangelii Gaudium* spreekt de H. Vader vier keer uitdrukkelijk over liturgie. Twee keer gaat het over de homilie, één keer over een

overdreven zorg voor de liturgie zonder zich zorgen te maken over een werkelijke inpassing van het Evangelie in het Volk van God, en een vierde keer over de schoonheid ervan, een thema dat ons nauw aan het hart ligt.

De exhortatie is ontstaan naar aanleiding van de de Bisschoppensynode van oktober 2012 over de nieuwe evangelisatie en is een oproep tot verkondiging van het geloof: “Evangelisatie gehoorzaamt aan de missionaire opdracht van de Heer: ‘Gaaf dus en maakt alle volkeren tot mijn leerlingen en doopt hen in de naam van de Vader en de Zoon en de Heilige Geest en leert hun te onderhouden alles wat Ik u bevolen heb.’ (1)”

Een leitmotiv doorheen het hele document is dat de Kerk naar buiten moet treden met als doel de Blijde Boodschap vreugdevol te verkondigen. De H. Vader herhaalt dat de Kerk niet mag verschrompelen tot een kleine groep gelijkgezinden.

Die houding om met iedereen in dialoog aan te gaan heeft bepaalde katholieken ten onrechte doen vrezen dat de paus bepaalde klassieke standpunten los zou laten, zoals de plicht om te evangelizeren. Die vrees werd nog sterker toen de kerkelijke vorst het *proselitisme* aan de kaak heeft gesteld.

Wie de eerlijkheid heeft om de pauselijke documenten grondig te lezen zal heel snel inzien dat paus Franciscus niet van plan is minder te evangelizeren, integendeel. Wel wenst hij dat de gelovigen uit eigen beweging geloven, zonder externe dwang, vandaar zijn afkeuring voor wat we in Nederlands noemen zieltjeswinnery.

We zullen besluiten met woorden van paus Franciscus zelf: “De Kerk evangeliseert en evangeliseert zichzelf met de schoonheid van de liturgie, die ook viering is van de evangeliserende activiteit en bron van een hernieuwde impuls tot zelfgave.” ■

Dr. Pierre François, pr.
Voorzitter VWHLL

Noten

1. Mt. 28, 19-20.

Lingua vivens

Tijdens het paasweekeinde haalde een lied van de Duitse componist Christoph Siemons de nummer één in de iTunes-hitlijst en het prijkte ook bovenaan de downloadlijst van Amazon. Opmerkelijk bij dit koorpopnummer is niet zozeer dat het gezongen en gespeeld wordt door een honderdtal musici, verenigd in het ensemble *Sinfoglesia*. De melodie met strijkers, koperblazers, drumstel, keyboard en zangers (allemaal apart ingeblikt in deze coronatijden) valt overigens nauwelijks op tussen veel ander gekweel in de sociale media. Naar mijn smaak — maar *de gustibus non disputandum est* — doet de opname met de obligate beelden van gemaskerde zorgverleners en wuivende mensen op balkons zelfs eerder klef aan, al zou het deuntje uiteraard anders ook nooit zo hoog gescoord hebben in de hitlijsten. Opvallend evenwel is dat er enkel gezongen wordt in het Latijn. Toegegeven, na een lange vocalise als intro krijgen we slechts drie lijntjes te horen en die zijn tekstueel bepaald geen hoogvlieger: *Victoriam misericordia — Victoriam vitae — Omnia speramus* (“De overwinning door mededogen — De overwinning van het leven — Dat alles hopen wij”).

De 51-jarige componist, die zijn carrière begon als gitarist en muziekleraar, zegt met zijn lied een ode te willen brengen aan de zorg, het leven en de hoop. In een interview met de Keulse *Domradio* verklaarde Siemons te beseffen dat het Latijn weliswaar een dode taal is, maar dat hoeft volgens hem succes niet uit te sluiten. “Latijn klinkt verheven, heel mysterieus. Daarom heeft het mij altijd aangesproken”, verklaarde hij. De inspiratie voor de compositie putte hij uit zijn eigen levenservaring, waarbij hij enkele jaren geleden getroffen werd door een ernstige hartkwaal. “De coronapandemie heeft duidelijk gemaakt dat wij allemaal dezelfde zorgen, ontberingen en angsten delen. Ik hoop dat mijn lied kan troosten en hoop kan ge-

ven”, voegde hij er nog aan toe (*kerknet*, 18 april 2020).

Tijdens de lockdown van onze kerken — die bij historici parallellen oproept met de Beloken Tijd (1797-1801), toen de kerken enkele jaren gesloten bleven — moesten de gelovigen het stellen met missen die werden uitgezonden op radio, TV of internet. Opvallend hierbij, zoals een koorleider in mijn parochie terecht opmerkte, is dat in Vlaanderen hierbij dikwijls uitdrukkelijk gekozen werd voor vieringen waarin gregoriaans gezongen werd, met name uit de benedictijnenabdij Keizersberg in Leuven en de norbertijnenabdij van Grimbergen. Of hoe echte kwaliteit toch altijd komt bovendrijven... ■

Kurt Priem, pr.
Secretaris VWHLL

Lezers vragen

Moeten de gelovigen de doxologie op het einde van het eucharistisch gebed mee bidden met de celebrant?

Deze vraag werd reeds beantwoord in het lente-nummer van 2007, maar ze komt zo dikwijls terug dat we het antwoord erop hieronder opnieuw willen uitgeven.

Neen, dit gebed wordt door de celebrant alleen uitgesproken. Wanneer de Mis geconcelebreerd is, kunnen de anderen concelebranten zich verenigen met de hoofdcelebrant. De beste manier voor de gelovigen om deel te nemen aan dit gebed is door het plechtige “Amen” waarmee dit gebed wordt afgesloten bewust te bidden of te zingen.

In onze streken is, op sommige plaatsen, de gewoonte ontstaan om alle gelovigen de plechtige lofprijzing waarmee het eucharistisch gebed wordt afgesloten, luidop te laten meebidden, wellicht met de goede bedoeling het volk actiever te laten deelnemen aan de viering, maar de teksten van het missaal behouden dit gebed voor aan de concelebrerende priesters. Waarom?

Als we terug in de geschiedenis willen blikken, beschikken we over het getuigenis van de heilige martelaar Justinus, die ons laat weten hoe de christenen van de tweede eeuw zich verenigen met deze lofprijzing, nl. door er een plechtige “Amen” aan toe te voegen. In het jaar 155, schrijft hij aan de keizer Antoninus Pius, doelend op het eucharistisch gebed: “[de celebrant] spreekt een lange dankzegging (gr. *eucharistia*) uit voor hetgeen wij van [de H. Geest] mochten ontvangen. Wanneer hij de gebeden van dankzegging heeft beëindigd, zegt heel het aanwezige volk: Amen” (vgl. *Apol.* 1, 65, gecit. door de Katechismus van de Katholieke Kerk, 1345).

Deze praktijk is ononderbroken blijven bestaan tot in onze dagen, en er zijn geen motieven om deze praktijk te veranderen. De Congregatie voor de Eredienst en de Sacramenten laat geen plaats voor twijfel in haar Instructie *Redemptionis Sacramentum* van 25 maart 2004:

“Het uitspreken van het eucharistisch gebed, dat vanuit haar natuur als het ware het hoogtepunt van de hele viering is, is eigen aan de priester krachtens zijn wijding. Derhalve is het een misbruik dit zo te doen dat enkele gedeelten van het eucharistisch gebed door een diaken, een lekenbedienaar of door gelovigen afzonderlijk of door alle gelovigen samen worden uitgesproken. Het eucharistisch gebed dient derhalve door de priester alleen in zijn geheel te worden uitgesproken” (nr. 52).

En verder:

“Toch is het volk altijd actief en nooit louter passief aanwezig: het dient zich immers met de priester ‘te verenigen in geloof en in stilte, alsook tijdens de interventies die in de loop van het eucharistisch gebed zijn bepaald, namelijk de antwoorden bij de dialoog van de pefatie, het heilig (*Sanctus*), de acclamatie na de consecratie en de acclamatie amen na de slotdoxologie en andere acclamaties die door de Bisschoppenconferentie zijn goedgekeurd en door de Heilige Stoel als zodanig zijn erkend” (*Ibidem*, nr. 54).

Zoals altijd ontstaan de afwijkingen in de viering van de Eucharistie door gebrek aan vorming. Dit kan een aansporing zijn tot een diepere kennis van de liturgie van de Kerk, zowel bij de priesters als bij de christengelovigen.

Mag een priester de Mis alleen celebreren?

Een priester ergens in Vlaanderen zegt dat de Kerk niet wil dat hij de Mis alleen celebreert en hij verwijst daartoe naar canon 906. Wat is dat? En hoe kunnen we hem zeggen dat hij wel de Mis alleen mag vieren in tijden van pandemie?

De canon 906 zegt: “Tenzij om een goede en verantwoorde reden mag een priester het eucharistisch Offer niet celebreren zonder de deelneming van ten minste een gelovige.”

Deze canon wordt soms ten onrechte aangehaald om de thesis te staven dat de aanwezigheid van de gelovigen een wezenlijk onderdeel is van de Mis, *quod non*.

Dit betekent dat de priester moet proberen een gelovige te vinden om deel te nemen aan die Mis (binnen de kring van personen met wie in contact mag komen vanwege de sanitaire autoriteiten). In geval van onmogelijkheid

(en dat kan zeker voorkomen in deze tijden van pandemie), moet men gewoon de canon toepassen: is er een goede en verantwoorde reden daartoe? Ja: de Mis zelf. Dat is precies wat de canon zegt: er bestaan gevallen waarin de Mis zonder aanwezigheid van een gelovige mag. ■

Dr. Pierre François, pr.
Voorzitter VWHLL

Mededelingen

— Het Latijnse misformulier in tijden van pandemie kunt u vinden op:

<http://www.usccb.org/prayer-and-worship/the-mass/votive-masses-and-various-needs/upload/missa-in-tempore-universalis-contagii.pdf>

— Het programma van de studiedag van zondag 4 oktober 2020 is omwille van de huidige sanitaire crisis in evolutie.

De H. Mis staat alvast om 11.30 uur geprogrammeerd.

Verdere preciseringen zullen verschijnen op de website: <https://vwhll.romanliturgy.org>

Vere Sanctus: Colofon

De Vlaamse Werkgroep voor Hedendaagse Latijnse Liturgie (VWHLL), gesticht door Mgr.dr. Luc De Maere († 2011), ijvert voor een volwaardig gebruik van het Latijn in de postconciliaire liturgische praxis, naast de volkstaal.

Redactie: Lange Nieuwstraat 73A — 2000 Antwerpen (t.a.v. E.H. Pierre François)

Wetenschappelijk comité: Mgr.dr. J.F. Lescauwae M.S.C., hulpbisschop emeritus, Haarlem († 2013) — dr. J. van Reeth, Faculteit Vergelijkende Godsdienstwetenschappen, Antwerpen — E.H. dr. J.J. Silvestre, Pauselijke Universiteit van het H. Kruis, Rome,

Contactpersoon: Dr. P. François, pr., 0474 719 131 (vanuit België). +32 474 719 131 (vanuit het buitenland).

E-post: pf@romanliturgy.org, Webpagina VWHLL: <http://vwhll.romanliturgy.org>

Verantwoordelijke Uitgever: P. François (p/a van de redactie)

Periodiciteit: halfjaarlijks, in het voor- en in het najaar

Gewone Nieuwsbrief per post à minimum 5 € per jaar, E-brief via uw elektronisch adres à minimum 3 €. Beide versies zijn uiteraard identiek! Overschrijving IBAN: BE97 8900 2429 0649, BIC: VDSP BE91 met duidelijke vermelding van uw adres en ‘Nieuwsbrief’ resp. ‘E-brief’.

U kan ook steeds een geschenkabbonnement voor iemand aangaan!

© 2020 Vlaamse Werkgroep voor Hedendaagse Latijnse Liturgie